

Oponentský posudek bakalářské eseje

Erika Šajnová „Fenomén přeměny industriálních objektů na výstavní prostory moderního a současného výtvarného umění“.

FHS UK, Praha 2012

Vedoucí práce: Karina Kottová, M.A.

1) Problém vlastního vymezení tématu a smyslu práce

Jako téma svého odborného zájmu si autorka vybrala relativně nový jev, a sice umístění institucí zabývajících se prezentací aktuálního výtvarného umění do budov původně vytvořených pro účely průmyslové výroby.

Je to téma, které patří do oblasti kulturní politiky v širším smyslu, jež je studenty naší fakulty přirozeně, významně a tradičně spravována. Revitalizace průmyslových městských částí, které ztratily svůj původní význam, položila nové otázky městskému urbanismu a přirozeně nabídla i možnost využití pro kulturní instituce. Tento trend lze v Západní Evropě posunout k roku 1970, v tuzemských podmínkách lze zájem o záchranu průmyslového dědictví datovat akcemi kolem demolice nádraží Těšnov roku 1985. Podstatným způsobem se však uplatnil samozřejmě až v nových podmínkách 90. let minulého století.

Slibně vypadaly předestřené otázky po vhodnosti a účelnosti daného využití.

2) Otázka metodičnosti přístupu

Podle očekávání je standardní metodou zkoumání hermeneutický výklad adekvátních pramenů.

Autorka se snažila sledovat velmi pečlivě navrženou osnovu práce. Nejprve důkladně reflektuje pojem architektonické „konverze“, pro něž se musela vyrovnat s pojmem „továrny“, se smyslem uchování průmyslového dědictví a s významem památkové péče. V další části bylo nutné rekonstruovat historický pohled na vznik a vývoj institucí muzea umění a výtvarné galerie, a to především z architektonické stránky, a dále přiblížit samotné způsoby prezentace výtvarného umění. Pro účely daného typu práce zvolila autorka přijatelnou kasuistiku tří pražských v současnosti uskutečněných konverzí.

Neubráníl jsem se však pocitu, že obecné vývody poněkud apriorně přebírala z použité literatury a následně se je pouze pokusila promítnout do konkrétního materiálu. Postrádám také podstatnější vhled například do etymologie některých termínů, např. „galerie“ původně znamenala jakoukoliv světlou otevřenou chodbu, což zůstává v řadě současných použití zachováno, a nejedná se tudíž o „profanaci“ (s. 10). Při důkladném čtení bohužel odhalíme některá překrývání a rozbíhání v tématech, která by si zasloužila ještě systematictější vztahy a koncentrovanější zaměření. I když chápu, že domácí situace, kterou autorka logicky zohlednila, byla v otázce výstavní praxe současného poválečného umění poněkud specifická, bylo by jistě potřebné zásadněji charakterizovat proměnu exponátů v současném umění a tudíž i proměnu nároků na architekturu prostorů. Logičtější by mi tudíž přišlo jednoznačněji popsat nároky právě současné výstavní praxe, a teprve podle nich dedukovat povahu odpovídající ideální architektury. Proměna Veletržního paláce na Národní galerii přinesla právě modelový problém nového využívání.

3) Věcné poznámky

Jak jsem se již snažil naznačit, práci by slušela větší koncentrace na vlastní téma a položené otázky. Využití průmyslových budov pro galerie je logickým protnutím poptávky (soukromé instituce s omezenými

prostředky hledají přijatelný prostor vhodný pro dané účely) a nabídky (opuštěné továrny se ocitly uvnitř rozrůstajících se měst a samotné budovy obsahovaly relativně velké prostory). Jako poměrně klíčová se mi jeví změna původního otevření galerií publiku, kdy se zároveň jednalo jen o „movité“ artefakty určené v zásadě pro trh, a současného fungování galerií jako prostoru pro neomezenou výtvarnou komunikaci. Prezentace umění ve veřejném prostoru (Malostranské dvorky, Mutějovice, atp.) nebo využití negalerijních prostor (Makro, Divadlo v Nerudovce) je sice dobově pozoruhodný jev, ale s konverzí industriálních staveb má málo co společného, naopak výstava Fórum 88 v holešovických jatkách je odkazem velmi případným. Nemá autorka na s. 47 jako kurátora Domu umění v Brně na mysli Jiřího Valocha místo uvedeného Petra? Jistě velmi vhodně je práce doplněna obrazovou částí, která poněkud nelogicky ilustruje nejprve příklady řešení výstavních institucí z konce práce a následně ilustruje obecné odkazy z předcházejících kapitol. Katastrofálně však dopadly ilustrace převzaté, jak se domnívám, z knihy Ondřeje Horáka, které jinak věrohodné práci dodávají až cimrmanovský nádech.

4) Hodnota pramenů a poznámkového aparátu

Autorka shromáždila podstatný soubor využitelné literatury, obecný vhled pomohly vytvořit především publikace Ondřeje Horáka *Místa počínů...* a Ladislava Kesnera *Muzeum umění v digitální době...*. Ty jsou vhodně rozšířeny jak českou, tak zahraniční literaturou týkající se problematiky revitalizace industriální architektury (Beran – Valchařová; Fragner; Fragner – Hanzlová; Valchařová – Fragner, Vích, Vorlík), problematiky muzejnictví, sběratelství a galerijních institucí (Davidson; Ferguson – Greenberg; Giebelhausen; Hudson; Kantor; Neumann; Bergner; Slavíček; Špět, Witcomb), problematiky architektury (Le Corbusier; Rossi) a moderního a současného umění ať už obecně nebo zaměřené na dílčí etapy (akademické dějiny výtvarného umění; Morganová; Chalupecký; Nešlehová; Reiss).

Bibliografické údaje jsou zapsány v zásadě správně, správně je citována i použitá literatura. Přímé citace jsou označovány uvozovkami, v poznámkách je uvedena strana, která se ovšem poněkud redundantně uvádí i v seznamu literatury. Poznámkový aparát je využíván k odkazům na literaturu.

5) Jazyková stránka práce

Co se stylu a jazykové stránky práce týče, drží se autorka v zásadě vědecké dikce, její způsob výkladu je srozumitelný, pouze občas se projeví jazykové nedostatky ve výstavbě vět i v gramatice („...výstavní instituce si vydobyly“, s. 45). Pečlivější redakce by odhalila překlepy zkopírované i do obsahu (např. Vybrané modelové instituce -- ...konverFze...). Automatické počítačové opravy zřejmě také vyrobily z „monstrakcí“ „monstrance“ (s. 44). Celkově je ale jazyková stránka v porovnání s běžnými bakalářskými pracemi rozhodně nadprůměrná.

6) Závěrečné hodnocení

Oceňuji autorčinu cestu za tématem, které je aktuální, zatím stále nedostatečně zpracované a které také slibuje další využití a rozpracování, včetně užitečných implikací do kulturní publicistiky.

Práci doporučuji k obhajobě, moje hodnocení je „velmi dobře“, nicméně razantní a věcná obhajoba může jistě moje argumenty potlačit.